

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Αρ. 29-30 (1993)

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, 29-30 (1993)



Ο χαρακτήρας της σκέψης του Κωνσταντίνου Κονοφάγου

Κ. Παναγόπουλος

Copyright © 1970, Κ. Παναγόπουλος



Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παναγόπουλος Κ. (2022). Ο χαρακτήρας της σκέψης του Κωνσταντίνου Κονοφάγου. *Πρεβεζάνικα Χρονικά*, (29-30), 21-23. ανακτήθηκε από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/prevchr/article/view/29476>



1973: Ο Πρύτανης Κωνσταντίνος Κονοφάγος κατά την ορκωμοσία φοιτητών του Ε.Μ. Πολυτεχνείου

Κ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

Αντιπρύτανης Ε.Μ.Πολυτεχνείου

Ο χαρακτήρας της σκέψης του Κωνσταντίνου Κονοφάγου

Το θέμα που διάλεξα να μιλήσω είναι το θέμα που με είχε συναρπάσει στις συναντήσεις μου με τον Κωνσταντίνο Κονοφάγο και στις επικοινωνίες μου με το έργο του. Και θέλω να σας ομολογήσω πως η στιγμή αυτή είναι ευτυχισμένη στιγμή για μένα αφού οι οργανωτές της σημερινής εκδήλωσης μου δίνουν την ευκαιρία να μιλήσω για τον άνθρωπο που στάθηκε από τους κορυφαίους, μέσα στον κλάδο μας, όχι μόνο για τις ικανότητές του αλλά και για την ιδιαιτερότητά του.

Στόχος μου είναι να παρουσιάσω συνοπτικά το χαρακτήρα της σκέψης του Κωνσταντίνου Κονοφάγου την περίοδο της ωριμότητάς του με το εκτόπισμα της πληθωρικής προσωπικότητάς του, το εμπνευσμένο έργο του και με τις ογκούμενες αντιστάσεις που προκαλούσε. Ο αγώνας του να αντιμετωπίσει τις αντιστάσεις αυ-

τές είναι ίσως το πιο γνήσιο και πιο πολύτιμο αλλά και σίγουρα το πιο άγνωστο μέρος του έργου του. Ο ίδιος αγωνίστηκε όσο πιο αποτελεσματικά μπορούσε να αποκρούσει τη γραφειοκρατία, τη μιζέρια και την κακομοιριά.

Κατά την άποψή μου, σε πρώτη προσέγγιση και με κάποια προχειρότητα, τα βασικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητας και του έργου του Κονοφάγου μπορεί να κλιμακωθούν σε μια σειρά από παρατηρήσεις που καλύπτουν και την επιστήμη και την τέχνη και την τεχνολογία και την πολιτική. Η προχειρότητα που ανέφερα πιστεύω να συγχωρεθεί από την εντύπωση που τελικά όλοι μας έχουμε ότι για τον Κωνσταντίνο Κονοφάγο θα ξαναμιλήσουμε, έτσι όπως σήμερα, σε σημαντικές εκδηλώσεις, οργανωμένα και όχι μόνο μια φορά και θα δοθεί η ευκαιρία να επεξεργασθούμε

και να αποτιμήσουμε το έργο του συστηματικότερα και λεπτομερέστερα.

I. Ο Κωνσταντίνος Κονοφάγος αποφάσισε να γίνει καθηγητής και να εργασθεί στο Πολυτεχνείο, έχοντας στο μυαλό του την ιδέα ότι η αναπαραγωγή των επαγγελματικών αρμοδιοτήτων προάγεται στη γειτονιά ή μέσα στο χώρο της αμφιβολίας, εκεί που η γνώση προωθεί το μέτωπό της, με την ενθάρρυνση της φαντασίας και την καλλιέργεια μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας.

Το καθήκον του Κωνσταντίνου Κονοφάγου ως πανεπιστημιακού δεν ήταν μόνο η συλλογή, η διατήρηση και η μεταβίβαση ενός παραδεδεγμένου υλικού στους μαθητές του, αλλά και η καινοτομία στη σκέψη, οι μεγάλες και τολμηρές διαδρομές στο άγνωστο, η επικοινωνία με το μελλοντικό ενδεχόμενο. Ακριβώς και για το λόγο αυτό στάθηκε όσο πιο πολύ γινόταν στο παρελθόν. Η επιστημονική γνώση και η τεχνολογική της συνέχεια μέσα στον πανεπιστημιακό χώρο δεν είχαν για τον Κωνσταντίνο Κονοφάγο κύριο στόχο να διαπλάσουν, να διαμορφώσουν ή να περιχαράξουν ειδικότητες, αλλά το μεγάλο ιδεώδες της χειραφέτησης μέσα από την επιστήμη. Περιθωριοποιώντας έτσι τον μονοδιάστατο εργαλειακό προσδιορισμό της επιστήμης, ο Κονοφάγος επιχείρησε να συνεχίσει την παράδοση του διαφωτισμού μέσα στο σύγχρονο πανεπιστήμιο και ανάλωθηκε σ' αυτό.

II. Στα πρώτα του χρόνια, ως καθηγητής, δοκίμασε να βελτιώσει την παραδοσιακή διδασκαλία επιχειρώντας να εισαγάγει στο μάθημα τα αι-

τήματα της βιομηχανικής πρακτικής της εποχής. Δεν είναι λίγοι οι σπουδαστές του που δέχθηκαν την ευνοϊκή επιρροή της πρωτοβουλίας αυτής. Ταυτόχρονα προχώρησε και στην αξιοποίηση της μεγάλης του εμπειρίας στο εργοτάξιο του εμπλουτισμού των μεταλλευμάτων και το μεταλλουργικό εργοτάξιο, μεταφέροντας την έμπνευση και την επινοητικότητα του πρακτικού μηχανικού στο πανεπιστήμιό. Πολύ συχνά, χωρίς πολλή εκπαίδευση, πολλά προβλήματα της μεταλλευτικής-μεταλλουργικής βιομηχανίας παίρνουν το δρόμο της λύσης.

Από τα πρώτα του χρόνια στο Πολυτεχνείο εγκατέστησε μια αμφίδρομη σχέση ανάμεσα στην πρακτική εμπειρία και στη λογική. Δοκιμάζοντας μια σειρά από υποθέσεις, οι σπουδαστές του έπρεπε να γνωρίζουν δυο πράγματα: πρώτον, ποιό θα ήταν το επόμενο βήμα και δεύτερον, πόσο βαθειά προχωρούσαν στα αίτια των πραγμάτων.

III. Μια ζωή αφιερωμένη στην αναζήτηση της αλήθειας. Ολόκληρο το έργο του χαρακτηρίζεται από την ανένδοτη επιδίωξη να αποδειχθεί η συγκεκριμένη άποψη ή συγκεκριμένη θέση.

Πληθωρικός, πυκνός και άνισος, χείμαρρος ιδεών. Γνήσια επιστημονική προσωπικότητα. Με το μεγάλο χάρισμα να οργανώνει και να ανασυγκροτεί το προϊόν του κοινού νου.

Ενώ ήταν ικανός για τις πιο παράδοξες υποθέσεις, δεν επέτρεπε στον εαυτό του, η ίδια η επιστήμη, να γίνεται αντικείμενο συζήτησης για τις αρχές της, και ακόμη περισσότε-

ρο να οικοδομείται σε αυθαίρετες αρχές που χαλάρωναν τις δοκιμές των υποθέσεων και την αυστηρότητα των πειραμάτων. Είχε πάντα ως αφετηρία το στέρεο έδαφος των δεδομένων. Και το μάθημα των γεγονότων ήταν ο κατευθυντήριο μηχανισμός στις αναζητήσεις του.

Οι προτάσεις του και τα συμπεράσματά του δεν έπρεπε να αφήνουν κενά. Και η πορεία του ήταν σαφής: να αποκαλυφθούν οι κρυμμένες κανονικότητες μέσα στη φύση, μέσα στην κοινωνία και στο περιβάλλον.

IV. Καλλιεργούσε ένα χώρο μέσα στον οποίο έκανε τα πάντα για να ευδοκιμήσει ο σεβασμός και η ιερότητα του αγνώστου, σαν μια πραγματικότητα δομημένη με εκπλήξεις απρόσιτες στα κλειστά κατεστημένα συστήματα έρευνας. Από την άλλη μεριά τη δικαιοσύνη δεν την έβλεπε ως συνέπεια στους κανόνες του δικαίου αλλά ως μια πάλη του νου, της έμπνευσης, της φαντασίας να εξουδετερώσει την εκμετάλλευση και τη βία.

V. Η γενικότερη σημασία του έργου του Κονοφάγου πέρα από τα συγκεκριμένα επιτεύγματά του στην επιστήμη, την τεχνολογία και την τέχνη, συγκεντρώνεται κυρίως στην αντίθεσή του να υποτάξει την επιστήμη στην πολιτική. Για να καταλάβουμε τον άνθρωπο αυτόν, θα πρέπει να αποδεχθούμε ότι κάτω από την πολυσύνθετη αυτή προσωπικότητα κρύβονταν μεγάλες συγκρούσεις με κυρίαρχη εκείνη ανάμεσα στον επιστή-

μονα και τον πολιτικό. Φαίνεται ότι ποτέ του δεν μπόρεσε να συλλάβει την αυτοτέλεια και την αυτονομία και επομένως και το διαλυτικό ρόλο της πολιτικής δράσης στη χώρα μας, στην εποχή μας.

Το πολιτικό σύστημα της χώρας δεν κατάφερε να τον υποτάξει στη λογική του και να προσαρμόσει τα ωραία οράματα και τις ευγενείς προσωπικές επιδιώξεις του στις μίζερες και ευκαιριακές σκοπιμότητές του.

Η πίστη του στην επιστήμη ως αξία αποτέλεσε κίνητρο να διακινδυνεύσει ορισμένα πράγματα για τα οποία τελικά όχι μόνο δεν αμείφθηκε αλλά τιμωρήθηκε. Από την άλλη όμως μεριά αξιώθηκε νέους ορίζοντες: τη βιομηχανική αρχαιολογία, το θέατρο, την ποίηση.

Έτσι με τον διεισδυτικό του νου, πέρα από τις πικρίες του, οργάνωσε την κριτική του σκέψη: όταν η λογική δεν είναι με το μέρος σου είναι ασυγχώρητο να καταφεύγεις στην εξουσία.

VI. Έτσι η επιστημονική γνώση δεν είναι μόνο εργαλείο στα χέρια του ανθρώπου, αλλά και πολιτιστική πραγματικότητα που επιβάλλει την ηθική στάση.

Οπλισμένος με μια τέτοια μεγαλόπνοη σκέψη και με μια τέτοια ριζοσπαστική στάση ο Κωνσταντίνος Κονοφάγος δεν χάνεται αλλά μέσα από εναλλασσόμενους ρόλους παράγει το πάντα αναγκαίο καινούργιο, ακόμα και τώρα που μας λείπει.

Αλλά για τον Κωνσταντίνο Κονοφάγο θα ξαναμιλήσουμε.